

EEN ZANDSTORM, ZEIDEN ZE

Van Çiler İlhan verscheen eerder bij De Geus

Verbannen

ÇİLER İLHAN

Een zandstorm, zeiden ze

Uit het Turks vertaald door Hanneke van der Heijden

DE GEUS

Oorspronkelijke titel *Nişan Evi*, verschenen bij Everest Yayınları

Oorspronkelijke tekst © Çiler İlhan, 2021

Nederlandse vertaling © Hanneke van der

Heijden en De Geus bv, Amsterdam 2024

Omslagontwerp Ontwerphaven

Typografie binnenwerk Crius, Hulshout, België

ISBN 978 90 445 4900 3

NUR 302

cilerilhan.com

literatuuruitturkije.nl

Een zandstorm, zeiden ze

EAU DE COLOGNE

Maral was de eau de cologne vergeten. En haar moeder had het nog zo tegen haar gezegd, een paar dagen geleden al. Geen lauwe eau de cologne voor het bezoek. De eau de cologne moet op tijd in huis worden gehaald, zodat die de ijskast in kan en de gasten later verfrist. De dag was toch al niet goed begonnen. Hoe zou een dag die zo begon ook tot een goed einde kunnen komen?

Maral zou met haar lievelingstante, de ongehuwde Nasibe, fijnbesnaard maar zonder man, ouwe vrijster noemen ze dat hier, of overgeschoten, dat zeggen ze ook, laten wij het maar op dat laatste houden, met de overgeschoten Nasibe dus zou ze de huizen langsgaan en de mensen voor 's avonds uitnodigen, waardoor dat klusje nu op hem neerkwam. Nasibe had een gebrekkige arm, en niet zo'n beetje ook. Haar linkerarm was te kort en ze kon er niks mee. In het dorp wemelde het van de kreupelen en de gekken. Pasgeleden nog waren er een paar mensen uit de stad gekomen, voor een

of ander onderzoek. Als jullie steeds maar onderling trouwen, had een van hen gezegd, een vrouw met een dik brilmontuur, dan houdt het natuurlijk nooit op met kinderen waar wat aan mankeert.

En het was nog wel zo'n prachtige ochtend. Een ochtend in mei. Alles vol in het blad. *Cayt*, zo noemen die van beneden de mensen hier. 'Bergbewoners' betekent dat. Alsof er hier bergen zijn. Het groen onderaan de heuvels was uitgelopen. Groen groen geel. Geel geel vlakke. Vlakke vlakke heuvel. Zo ziet het landschap er hier uit. Ze hebben meer beesten dan velden. Een mooie ochtend was het, behalve dan die zandstorm. Hoewel, het kon ook best zijn dat die pas tegen de avond was opgestoken.

Ik kan mijn nieuwe schoenen maar beter nu vast aandoen, dan knellen ze vanavond niet.

Dat was wat hij had gedacht.

Schoenen met leren zolen. Glad natuurlijk.

BOLLE

Niet dat het zijn eerste paar met leren zolen was. Arme sloebers heb je hier nauwelijks, de meesten zitten er zelfs warmpjes bij. Echt niet alleen zijn vader Hasan en zijn moeder Gülüm. De jongste zus van zijn vader, tante Nasibe, net zo goed, en haar zussen, tante Hatice en tante Rahime ook. De broer van zijn vader, oom Ömer, idem. Dat was ook precies waarom hun dit allemaal was overkomen.

Maar dat hij languit op de grond belandde, kwam door Bolle. Hij was van plan geweest om meteen 's ochtends verse melk te drinken. Daar was hij als kind al dol op; hij was altijd een aparte geweest. Nog geen turf hoog had hij al liever de melk van de koe dan die van zijn moeder. Bolle schrok toen Halil achterlangs haar uier wilde pakken. Dat deed ze nooit, maar je weet het niet, misschien dat zo'n beest het aanvoelt – een onheilspellende dag. Met dat machtige lijf van haar kwam ze naar achter alsof ze ter plekke gekeeld zou worden.

Haar naam zei genoeg, Bolle. De vetste van de hele stal. Halil stond vlak naast haar, op het moment dat ze met haar volle gewicht tegen hem op botste, verloor hij zijn evenwicht en klapte met zijn hoofd tegen de stalmuur. En wat voor klap. Hij zag scheel van de pijn. Bolle was ook verbluft dat ze hem zo'n opdonder had gegeven. Toen Halil daar maar lag te steunen, kwam ze naar hem toe. En maar likken en doen. Zoetsappig gedoe.

Dat ontbrak er nog maar aan vandaag. Wie zou Halil nu naar het Stadje kunnen brengen, naar de kliniek, het ziekenhuis, er moest nog van alles gedaan worden, ieders hoofd liep om. Man, Halil, je moeder heeft gelijk, wat ben je toch een klungel.

LEYLA

Haar haren waren zo zwart als haar naam al zei. Zwart als de nacht. Ze vielen over haar schouders, kwamen tot haar middel. Op haar haren was Bilal als klein jongetje al verliefd. Dat had hij haar later verteld. Toen Leyla iedere gegadigde steevast afwees – inclusief de neef die een paar weken eerder haar hand was komen vragen – vond haar vader, Cemal, het op den duur wel mooi geweest, ze was al twintig, straks schoot ze nog over. Kwaad besloot hij haar uit te huwelijken aan Tahsin, familie van hen die in het Stadje woonde. Bilal had het nieuws nog niet gehoord of hij stond met zijn Renault bij hen op de stoep. Zeventig kilometer had hij ervoor moeten rijden, hij had gescheurd. Het was dat hij familie was, een neefje van Leyla's moeder, want een vreemde kerel kwam in dit dorp niet over de drempel als de heer des huizes er niet was. Bilal klopte aan. Leyla's moeder deed open, ook haar haar was zwart als de nacht. Ze zag Bilal daar staan met zijn spierwitte

gezicht en wist meteen wat er aan de hand was. Een gevoelig mens, die Fatma. Dat was ze, beter gezegd. Ik moest in het dorp zijn, zei hij, ik dacht: ik ga even bij jullie langs, ze leek het te geloven. Ga zitten, zei ze, dan maak ik koffie voor je. Bilal kwam binnen, lang als hij was. In het dorp wordt Halil ‘de Lange’ genoemd. Als kind was Halil een lange slungel, zo mager als een lat. Hij had totaal geen eetlust. Was om de haverklap ziek, kreeg er van zijn ouders keer op keer met een stok van langs, maar scheen toch zijn bord niet leeg te eten. Bilal niet, die at als kind wel degelijk, hij was nogal aan de dikke kant zelfs, maar nu is hij net als Halil een bonenstaak.

Pronkkamer, zo noemen ze in deze streek de grootste kamer in huis. Leyla’s vader was dorpshef geweest, ze behoorden tot de families die aanzien genoten in het dorp, hadden altijd een hoop bezoek over de vloer. Maar vergeleken met de woningen in de stad, waar je je kont niet kunt keren, zijn de huizen hier natuurlijk sowieso ruim... Bilal schuifde door de kamer, over de kostbare tapijten, waar de hele vloer mee was bedekt, ging op een van de zachte matrassen zitten die in een lange rij langs de muur lagen, geen moment op zijn gemak. Hij leunde tegen een kussen, groen en paars stonden ze rechtop tegen de muur, allemaal met een

overtrek van wit kant. Hij draaide aan het puntje van zijn snor, deed hij altijd wanneer hij nerveus was. Een dun snorretje was het, een jongenssnor nog; hij was tenslotte een knul van tweeëntwintig. Goed, hij mocht dan zo dwaas zijn geweest om hiernaartoe te scheuren, maar wat nu, daar had hij geen seconde over nagedacht. Zijn hart was vol van Leyla, maar wat moest hij zeggen? Dit was geen zaak om met de vrouwen in huis te bespreken. Een blunder, hij kon het niet anders noemen. Hij sprak zichzelf vermanend toe, besloot even te blijven, gewoon wat over koetjes en kalfjes kletsen en dan weer terug naar de stad. Zijn oog viel op het kussen waar hij niet erg ontspannen tegenaan leunde, viel op het motief dat er zo netjes op was geborduurd, hij kreeg het benauwd. Een *Şahmeran*, een slangenvrouw, gedood zodat de mens heil en heling vinden kon, het leek of ze hem recht aankeek. Wilde ze hem iets zeggen soms?

Terwijl Bilal zich nerveus van alles in het hoofd zat te halen, was Fatma in de keuken bezig met de koffie, te midden van bergen potten en pannen, genoeg voor een feest van honderd man. Ze riep haar oudste dochter bij zich. Gaf haar een dienblad met daarop de koffie en een glas water, zei dat ze dat naar Bilal moest brengen, en als Leyla hem iets wilde zeggen, dan moest ze dat nu

doen, voegde ze eraan toe. Als ze het geweten had, dan had ze die twee tortelduifjes toch nooit alleen gelaten? Maar tegen het lot en de dood is geen kruid gewassen.